

دانشگاه جامع امام حسین
شیراز
دانشکده مدیریت و اقتصاد

526

ابتلاء کرونا و شاخص های تحقق تمدن نوین اسلامی

دکتر علی ترابی

دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام

ابتلاء کرونا و شاخص های تحقق تمدن نوین اسلامی

دکتر علی ترابی

دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام

خرداد ۱۳۹۹

www.mgt.ihu.ac.ir

مقدمه

مدتی است که کشور ما همچون بسیاری از کشورهای جهان، درگیر مسئله ای به نام "ویروس کرونا" می باشد. این درگیری و مبارزه از زوایای مختلفی مورد بررسی قرار گرفته است. در این نوشتار و سلسله نوشتارهای آتی برآنیم تا از زاویه کلان و راهبردی به این مقوله نظر داشته و تحلیل هایی ارائه دهیم.

یکی از این زوایا و مناظر، دیدن این مسئله و چالش، به عنوان مسئله ای با افق تمدنی است. به این معنا که درگیری این ویروس در بعد جهانی و بعد ملی چه نسبتی با نگاه تمدنی انقلاب اسلامی می تواند داشته باشد؟ این سوال از چند دریچه قابل دیدن و تحلیل است در این نوشتار با مراجعه با شاخص های تمدن اسلامی از منظر رهبر معظم انقلاب اسلامی مدظله العالی، به بررسی نحوه نقش آفرینی دولت و ملت ایران در این ایام متناسب با این شاخص ها پرداخته شده و سعی شده است گزاره های ناظر به چگونگی این نقش آفرینی نیز از فرمایشات معظم له استخراج گردد.

گزاره راهبردی مدنظر نگارنده این یادداشت عبارت است از اینکه: **"ابتلاء به ویروس کرونا و تلاش ها و نقش آفرینی های رخ داده در این عرصه؛ همه و همه در جهت آماده شدن دولت و مردم در راستای تشکیل تمدن نوین اسلامی بوده است"** و به عبارتی این تلاش ها همه در حکم تمرینی سازنده برای عزمی جدی تر در جهت تشکیل تمدن نوین اسلامی می باشد. در این تمرین یادآوری مولفه های تمدن اسلامی نهفته است و عرصه ای برای پرداختن به این مولفه ها بوجود آمده است.

بررسی متن و حاشیه شیوع ویروس کرونا این نکته را نمایان می کند که این پدیده به معنای واقعی ابتلایی همه گیر بود و در این ابتلا هم محک و سنجش نهفته است و هم عرصه پندآموزی و رشد و تمرین. همانطور که مقام معظم رهبری مدظله العالی در سخنرانی به مناسبت نیمه شعبان به توضیح این جنبه پرداخته اند: "اما در مورد این حادثه ای رایج کشور که حادثه ای کرونا است؛ خب این یک ابتلای عمومی است، یک آزمون است؛ آزمون برای دنیا است؛ هم برای دولتها، هم برای ملتها؛ دولتها هم در این حادثه امتحان میشوند، ملتها هم در این حادثه امتحان میشوند؛ آزمون عجیبی است." ۱ .

شاخص های تمدن نوین اسلامی و تجربه کرونا

مقام معظم رهبری (مد ظله) در کتاب ارزشمند انسان ۲۵۰ ساله در فصل پیامبر اعظم (ص) به تبیین شاخص های نظام اسلامی و به عبارتی بهتر تمدن اسلامی پرداخته اند. در ادامه ضمن بیان این شاخص ها و توضیحی مختصر در رابطه با آنها، توضیحی کوتاه و اجمالی در رابطه با تجربه ایران اسلامی در ایام کرونا در نسبت با این شاخص ها ارائه می گردد. شایان ذکر است گزاره هایی که ذیل این شاخص ها بیان شده است، گزیده ای از فرمایشات مقام معظم رهبری مدظله العالی و نگاه اجمالی نگارنده در این رابطه است و همانطور که گفته شد به عنوان مقدمه ای جهت پژوهشی جدی و عمیق در این حوزه می باشد.

"نظامی که پیغمبر ساخت، شاخص های گوناگونی دارد که در بین آنها هفت شاخص از همه مهمتر و برجسته تر است"¹

شاخص هایی که معظم له برای تشکیل تمدن اسلامی در این کتاب برشمرده اند عبارتند از: **ایمان و معنویت، قسط و عدل، علم و معرفت، صفا و اخوت، صلاح اخلاقی و رفتاری، اقتدار و عزت و کار و حرکت و پیشرفت دائمی**. در ادامه ضمن تبیین اجمالی این شاخص ها برگرفته از کتاب اسان ۲۵۰ ساله، گزاره هایی اجمالی در رابطه با تجربه کسب شده در دوران کرونا در رابطه با شاخص های مطرح شده ارائه می گردد.

شاخص اول، " ایمان و معنویت است. انگیزه و موتور پیش برنده حقیقی در نظام نبوی، ایمانی است که از سرچشمه دل و فکر مردم می جوشد و دست و بازو و پا و وجود آنها را در جهت صحیح به حرکت در می آورد . "

در این ایام ابتلاء به ویروس منحوس کرونا یکی از موارد بارز قابل مشاهده تقویت بعد ایمانی و معنوی آحاد جامعه می باشد.

" اینها افتخارات ملی است، به معنای واقعی کلمه اینها افتخارات است، و جلوه هایی از فرهنگ اسلامی و انقلابی را هم نشان داد؛ این رزمایش عمومی ای که در بخشهای مختلف انجام گرفت، [این کارها] در بسیاری از موارد به معنای واقعی کلمه یک کار اسلامی و خدایی بود، این افتخارات باید ثبت بشود، باید بماند. حس بسیاری از فعالان

1 کتاب انسان ۲۵۰ ساله ، فصل پیامبر اعظم (ص)

این جبهه‌ی وسیع، همان حسّ دوران دفاع مقدّس بود؛ یعنی کسانی که اینها را از نزدیک دیده‌اند، می‌گویند که رایحه‌ی خوش خدمات و پشتیبانی‌ها در دوران دفاع مقدّس را در اینجا هم حس کردند.¹

شاخص دوم، " قسط و عدل " است. اساس کار بر عدالت و قسط و رساندن هر حقی به حق دار بدون هیچ ملاحظه است.

از جمله ویژگی‌های بارز تجربه ایران اسلامی در مواجهه با کرونا فراگیری خدمات و محصولات مقابله با کرونا می‌باشد. و به واقع می‌توان ادعا نمود که تبعیضی در این ارائه برای مردم احساس نشد. نکته‌ای دیگر در ذیل این شاخص قابل بیان است لیک گسترده مردم ایران به فرمان رزمایش مواسات و همدلی و کمک مؤمنانه رهبر معظم انقلاب مدظله می‌باشد.

" ما عرض میکنیم که مسئولان در ستاد ملی [مبارزه با کرونا] به طور جدّی مشغول کارند و گزارش‌هایش به ما داده میشود و اطلاع پیدا میکنیم. و برای برخی از قشرهای ضعیف هم فکریایی کرده‌اند که من توصیه میکنم، تأکید میکنم که این برنامه‌هایی را که مسئولین دولتی برای برخی از قشرهای ضعیف در نظر گرفته‌اند، هر چه سریع‌تر، هر چه بیشتر، هر چه بهتر ان‌شاءالله به اجرا در بیاورند؛ لکن در کنار این، مردم هم وظیفه دارند. عده‌ای هستند که در این شرایط و در این اوضاع حقیقتاً زندگی‌شان بسختی قابل گذران است و نمیتوانند زندگی معمولی عادی خودشان را اداره کنند؛ مردمی که دستشان باز است و توانایی دارند بایستی در این زمینه فعالیت وسیعی را شروع کنند. در صلوات شریف «شَجَرَةُ النَّبُوَّةِ» میخوانیم: وَ ارزُقْنِي مَوْسَاةَ مَنْ قَتَرْتَ عَلَيْهِ مِنْ رِزْقِكَ بِمَا وَسَّعْتَ عَلَيَّ مِنْ فَضْلِكَ ... وَ اَحْيَيْتَنِي تَحْتَ ظِلِّكَ؟ یعنی این یکی از کارهای لازمی است که بایستی انجام بگیرد؛ بخصوص که ماه رمضان در پیش است. ماه رمضان، ماه انفاق است، ماه ایثار است، ماه کمک به مستمندان است؛ چه خوب است که یک رزمایش گسترده‌ای در کشور به وجود بیاید برای مواسات و همدلی و کمک مؤمنانه به نیازمندان و فقرا که این اگر اتفاق بیفتد، خاطره‌ی خوشی را از امسال، در ذهنها خواهد گذاشت. ما برای اینکه ارادتمان به امام زمان ثابت بشود، بایستی صحنه‌ها و جلوه‌هایی از جامعه‌ی مهدوی را خودمان به وجود بیاوریم که عرض کردیم، جامعه‌ی مهدوی، جامعه‌ی قسط و عدل

1 بیانات در ارتباط تصویری با ستاد ملی مبارزه با کرونا ۹۹/۲/۲۱

۲ مصباح‌المتهجّد، ج ۲، ص ۸۲۹

است و جامعه‌ی عزت است، جامعه‌ی علم است، جامعه‌ی مواسات و برادری است؛ اینها را بایستی ما در زندگی خودمان تحقق ببخشیم، به قدر امکان خودمان؛ این ما را نزدیک میکند.^۱

شاخص سوم، "علم و معرفت" است. در نظام نبوی، پایه همه چیز، دانستن و شناختن و آگاهی و بیداری است. کسی را کورکورانه به سمتی حرکت نمی دهند؛ مردم را با آگاهی و معرفت و قدرت تشخیص، به نیروی فعال نه نیروی منفعل بدل می کنند.^۲

کرونا عرصه ای را بوجود آورد که اولاً مبارزه با آن نیازمند آگاهی بخشی عمومی بود و طعم شیرین این آگاهی بخشی عمومی در روند نزولی آمار مبتلایان و در گذشتگان این بیماری، چشیده شد و ثانیاً زمینه ظهور و بروز تلاش ها و ابتکارات علمی - تحقیقاتی در زمینه پزشکی و آزمایشگاهی در جهت مقابله با ویروس کرونا فراهم آمد.

"در کنار اینها نیروهای مسلح که انصافاً نیروهای مسلح از همه‌ی توان سازندگی خود و ابتکار خود استفاده کردند؛ حتی در زمینه ی علمی، حتی در زمینه‌ی مسائل کشفیات و ساخت و ساز و تولید امکانات بهداشتی و درمانی - از بیمارستان‌ها تا نگاهتگاه‌ها تا بقیه ی وسایلی که در اختیار نیروهای مسلح بود - بهترین بخشهای خود را در خدمت این کار گذاشتند؛ توان سازندگی شان، توان ابتکارشان را در عرصه‌ی علم و عمل [گذاشتند]. بعد ظرفیتهای جدیدی کشف شد، پیدا شد؛ معلوم شد ظرفیتهای بسیار زیادی در داخل نیروهای مسلح و همچنین بیرون نیروهای مسلح وجود دارد که این ظرفیتهای ما نمی‌شناختیم. این جوان هایی که می‌آیند در تلویزیون توضیح میدهند کارهایی را که کرده‌اند، چیزهایی را که ساخته‌اند، اینها را غالباً ما نمی‌شناختیم؛ این ظرفیتهای کشف شده‌ی جدید است."^۲

"کارهای بزرگی که در این زمینه انجام گرفت ... کارهای علمی‌ای که الان دارد انجام میگیرد برای شناخت همین ویروس. اینها همه حوادثی است که خدای متعال [مقدر کرده]؛"^۳

۱ سخنانی تلویزیونی به مناسبت ولادت حضرت امام زمان (عج) ۹۹/۱/۲۱

۲ سخنانی تلویزیونی به مناسبت ولادت حضرت امام زمان (عج) ۹۹/۱/۲۱

۳ بیانات در ارتباط تصویری با نمایندگان تشکل های دانشجویی ۹۹/۲/۲۸

شاخص چهارم، " صفا و اخوت است. در نظام نبوی، درگیری های برخاسته از انگیزه های خرافی، شخصی، سودطلبی و منفعت طلبی مبعوض است و با آن مبارزه می شود. فضا، فضای صمیمیت و اخوت و برادری و همدلی است. "

در این ایام در گوشه گوشه کشور ایران شاهد صحنه های زیبای برادری و اخوت و مهرورزی مردم بوده ایم. هر کس به هر میزان که توان و فرصت ارائه خدمت داشت مشغول خدمت رسانی داوطلبانه و ایثارگرانه بود.

"این مهم است که توجه کنیم اینها {مجموعه اقدامات خودجوش در زمینه مقابله با کرونا در کشور} نشانه‌ی عمق فرهنگ اسلامی و رسوخ فرهنگ اسلامی در مردم ما است، در دل مردم ما است. بر خلاف خواسته و ادعای کسانی که بخصوص در این یکی دو دهه‌ی اخیر متأسفانه تلاش کردند که فرهنگ ایرانی تحقیر کنند، فرهنگ اسلامی - ایرانی را تحقیر کنند، برای اینکه مردم را متوجه فرهنگ غربی و سبک زندگی غربی بکنند، خوشبختانه این احساس تفکر اسلامی و فرهنگ اسلامی و زنجیره‌ی ارزشهای اسلامی در مردم بسیار احساس قوی و راسخی است.

۱۱

"اولاً اوج این افتخار ملی متعلق است به مجموعه‌ی درمانی کشور که من بارها گفته‌ام، باز هم باید تکرار کنم عظمت کار اینها و ارزش فداکاری اینها را؛ چه پزشکان، چه پرستاران، چه متخصصین علوم آزمایشگاهی، چه رادیولوژی، چه بهورزان خانه‌های بهداشت، چه بخشهای خدمات، چه بخشهای تحقیقات، چه مدیریتهایی در خود وزارتخانه و حول و حوش وزارت بهداشت که در این زمینه فعالند؛ اوج این افتخار، متعلق به اینها است؛ اینها جان خودشان را و سلامت خودشان را در خدمت مردم قرار داده‌اند؛ این خیلی بااهمیت و باعظمت است. رنج دوری از خانواده را تحمل کردند؛ حتی در نوروز و تعطیلات نوروزی هم خیلی از اینها به خانواده‌هایشان سر نزدند؛ دچار بی‌خوابی، دچار مشکلات فشارهای عصبی ناشی از برخورد با بیمار بدحال [شدند و] همه‌ی اینها را به جان خریدند و این [به عنوان] یک خاطره‌ی خوشی از دستگاه و مجموعه‌های درمانی کشور در ذهن این ملت خواهد ماند؛ این یک خاطره‌ی خوشی است و در این دوره، جامعه‌ی پزشکی و پرستاری و جامعه‌ی درمانی کشور از خودش یادگار خوبی و خاطره‌ی خوبی را به جا گذاشت.

در کنار اینها، داوطلبان، آن کسانی که جزو مجموعه‌های درمانی هم نبودند، اما داوطلبانه آمدند وارد این میدان شدند؛ طلاب جهادی، دانشجویان جهادی، هزاران بسیجی پرتلاش در بخشهای مختلف کشور، و آحاد مردم، خدمات باارزشی را که واقعاً از توصیف بالاتر است ارائه کردند که انسان را حقیقتاً خرسند میکند از سویی و ممنون و متشکر میکند از سوی دیگر. در کنار اینها نیروهای مسلح که انصافاً نیروهای مسلح از همه‌ی توان سازندگی خود و ابتکار خود استفاده کردند؛ و مردم؛ انصافاً مشارکتهای مردمی هم، مشارکتهای بسیار زیبا و صحنه‌های جالب و شگفت‌انگیزی را به وجود آورده که در همه جا هست.^۱

شاخص پنجم، صلاح اخلاقی و رفتاری است. انسانها را تزکیه و از مفسد و رذائل اخلاقی، پیراسته و پاک می‌کند؛ انسان با اخلاق و مُزکی می‌سازد؛ «و یُزَكِّيهِمْ وَ يَعْلَمُهُمُ الْكِتَابَ وَ الْحِكْمَةَ»^۲ تزکیه، یکی از آن پایه‌های اصلی است.^۳

یکی دیگر از عرصه‌های رشد آفرین مشهود در این ایام، بروز رفتار اخلاق مدارانه و با متانت مردم و مسئولین در اوج مشکلات مادی و روانی متأثر از تبعات کرونا می‌باشد.

"خب، ملت ایران البته در یک بخش دیگری هم درخشید. یعنی اینها که عرض کردیم، میدانهای حضور ملت ایران و مسئولین بود لکن در یک جنبه‌ی دیگری هم ملت ایران انصافاً خودش را بخوبی نشان داد و آن متانت و سراسیمه نشدن بود. وقتی که یک چنین حادثه‌ای پیش می‌آید، طبیعی است که نگرانی‌هایی برای مصارف زندگی و مسائل عمومی پیش می‌آید که نمونه‌هایش را شما در تلویزیون مشاهده کردید و در کشورهای دیگر حمله‌ی به فروشگاه‌ها و خالی کردن فروشگاه‌ها و پُر کردن انبار منازل دیده شد [اما] در کشور ما مطلقاً این معنا دیده نشد و مردم متانت به خرج دادند و صبر و حوصله به خرج دادند، سراسیمه نشدند؛ این خیلی با ارزش است."^۳

^۱ همان

^۲ ال عمران، ۱۶۴

^۳ بیانات در ارتباط تصویری با ستاد کرونا ۹۹/۲/۲۱

شاخص ششم، "اقتدار و عزت است. جامعه و نظام نبوی، توسری خور، وابسته، دنباله رو و دست حاجت به سوی این و آن درازکن نیست؛ عزیز و مقتدر و تصمیم گیر است؛ صلاح خود را که شناخت، برای تأمین آن تلاش می کند و کار خود را پیش می برد.

از ابتدای ورود این ویروس به کشور شاهد سم پاشی ها و حاشیه سازی های رسانه های بیگانه و سردمداران استکبار علیه ملت و دولت ایران بودیم. اینکه کشور ایران توانایی مقابله مؤثر با این بیماری را ندارد تا اینکه کشور آمریکا و غرب حاضر به کمک و ارسال دارو و سایر خدمات پزشکی به شور ایران می باشد که در همه این موارد پاسخ قاطع ملت و دولت ایران به این موارد اقتدار بخش و عزت آفرین بود.

"یک زاویه ی دید دیگر هم وجود دارد و آن احساس قدرت و عزتی است که در کشور نهادینه شده، که این خیلی چیز مهمی است؛ یعنی در کشور یک احساس نهادینه شده ای در عموم تقریباً وجود دارد. حالا بعضی ها منفی بافی میکنند و ضعفهایی را که در وجود خودشان هست، به کشور، به جامعه، به نظام جمهوری اسلامی نسبت میدهند لکن واقعیت قضیه این است که خوشبختانه در کشور یک احساس عمومی عمیقی وجود دارد و آن، احساس عزت و قدرت است... دشمن امروز در صدد این است که این احساس عزت را، احساس قدرت را، اطمینان به نفس ملی را مخدوش کند و از بین ببرد. البته دشمن تلاش میکند، خدای متعال هم عکس این را تقدیر کرده. همین حادثه ی کرونا موجب شد که مردم احساس عزت بیشتری پیدا کنند؛ خب شما ملاحظه کنید، در غرب، در کشورهای غربی، در آمریکا چه خیر است. همین حادثه که اینجا هم آمد، آنجا هم رفت؛ آنجا ببینید وضع چه جوری است، اینجا وضع چه جوری بود: مدیریتی که شد، حضوری که مردم پیدا کردند، کارهای بزرگی که در این زمینه انجام گرفت... کارهای علمی ای که الان دارد انجام میگیرد برای شناخت همین ویروس. اینها همه حوادثی است که خدای متعال [مقدّر کرده]؛ یا این نهضت عظیم کمک مؤمنانه و خدمتی که انجام گرفت. پس شرایط کشور، اینها است. آن جبهه بندی هست، آن دشمنی هست، آن ظرفیتهای هست و این احساس عزت و قدرت هم در کشور وجود دارد."

شاخص هفتم، کار و حرکت و پیشرفتِ دائمی است. توقف در نظام نبوی وجود ندارد؛ به طور مرتب، حرکت، کار و پیشرفت است. اتفاق نمی افتد که کی زمان بگویند دیگر تمام شد، حال بنشینیم استراحت کنیم! این وجود ندارد. البته این کار، کار لذت آور و شادی بخشی است؛ کار خستگی آور و کسل کننده و ملول کننده و به تعبیر آورنده ای نیست؛ کاری است که به انسان نشاط و نیرو و شوق می دهد.

از جمله موارد مهم مشاهده شده در این ایام که وجه تمایز بسیار روشن و قوی بین الگوی تمدن اسلامی با سایر تمدن غربی است نوع نگاه به انجام خدمت و وظیفه می باشد. ایفای نقش متعهدانه و با حد اعلای وجدان کاری پرسنل دستگاه های متولی امر مقابله با این ویروس واقعاً زبانزد و ستودنی است.

"عزیزان من! تجربه‌ی چهل ساله به ما نشان می‌دهد که کشور ظرفیتِ مقابله‌ی با مسائل و چالش‌ها را در هر سطحی دارا است؛ یعنی کشور ظرفیت‌های فوق‌العاده‌ای دارد برای اینکه با همه‌ی مسائل و مشکلات و چالش‌هایی که پیش آمده است، یا ممکن است پیش بیاید مواجه بشود و بر آنها غلبه بکند. ظرفیت کشور خیلی زیاد است؛ مهم این است که این ظرفیت به وسیله‌ی مسئولین شناسایی بشود و در همه‌ی بخش‌ها افراد مؤمن، جوان‌های بانگیزه به کار گرفته بشوند؛ عناصر جوان و بانگیزه و مؤمن و متشّرع؛ چون کسی که متشّرع است، احتمال خیانت در او خیلی کمتر از کسی است که به دین باور ندارد. این آن چیزی است که ما را به هدفمان نزدیک میکند." 1

"چیزی که حقیقتاً باید برای آن شکرگزاری کنیم، توفیقی است که خدای متعال به ملت ایران و به مسئولین در این حادثه داد؛ کار بزرگی انجام گرفت، جهاد عظیمی در کشور به وجود آمد و به معنای واقعی کلمه یک تلاش جهادی بود، یک حرکت جهادی بود. و این باید در تاریخ ثبت بشود؛ بایستی بازخوانی بشود که حالا من بعداً اشاره‌ای هم به این خواهم کرد. این جهاد عظیم در یک عرصه‌ی متنوع و وسیعی اتفاق افتاد؛ هم در زمینه‌ی درمان و انواع خدمات پزشکی و پرستاری و سایر خدمات درمانی که واقعاً کار خیلی بزرگی در این زمینه انجام گرفت و مجاهدتهایی اتفاق افتاد، هم در زمینه‌ی مسئله‌ی پیشگیری و غربالگری و بهداشت محیط و بهداشت عمومی و ضد عفونی کردن مسیرها و خیابانها و مراکز اجتماع مردم و مانند اینها که من در این مورد، یک جمله‌ای را در آخر عرایضم عرض خواهم کرد.

هم در زمینه‌ی تولید لوازم و تجهیزات به وسیله‌ی شرکتهای مختلف، که هم به وسیله‌ی شرکتهای بخصوص دانش‌بنیان، هم دستگاه‌های گوناگون و مختلف، هم به وسیله‌ی آحاد مردم، در سطح کشور کاری که انجام گرفت - با این سرعت، تجهیزات مورد نیاز، لوازم مورد نیاز مردم تهیه شد، در اختیار گذاشته شد که در موارد بسیاری به صورت مجانی این کار انجام گرفت - این هم یک عرصه‌ی دیگر است که حقیقتاً افتخارآمیز است. و هم در زمینه‌ی خدمات رفاهی و نیکوکاری، که از لحاظ گستردگی و تنوع این حرکت مؤمنانه، این کاری که در کشور شروع شد، به معنای واقعی کلمه حیرت‌انگیز است. از شرق تا غرب کشور، از شمال تا جنوب، در اغلب شهرها، شاید در همه‌ی استانها، آحاد مردم، این حرکت عظیم کمک را شروع کردند؛ [همچنین] مسئولین، نیروهای مسلح، بسیج، همه‌ی دستگاه‌های گوناگون ذی‌ربط. و [در مورد] آحاد مردم، ملاحظه می‌کنید و نشان میدهند این خدمت عظیمی را که مردم در این مساجد دارند میکنند؛ این هم واقعاً یک کار بزرگی بود که جز به اراده‌ی الهی، جز به دست قدرت الهی این کار امکان نداشت و نمیشد این جور مردم را وارد صحنه کرد.

هم در زمینه‌ی حضور نیروهای داوطلب در کارهای سخت و همراه با خطر؛ خب ما از پرستارها و پزشکان عزیزمان مکرر تشکر کردیم، جای تشکر هم دارد لکن در کنار اینها نیروهای داوطلبی وارد شدند؛ فلان جوان، فلان بسیجی، فلان طلبه وارد بیمارستان بشود و همکاری داوطلبانه در این کار سخت و خطرناک را به عهده بگیرد؛ یا همین طور که بعضی از دوستان در گزارششان گفتند، در زمینه‌ی کفن و دفن که کار بسیار سختی بود؛ آن وقتی که حالا بعضی‌ها پیشنهاد میکردند که اموات و جان‌باختگان این حادثه را بدون کفن و غسل دفن بکنیم، کسانی وارد شدند و این کار بزرگ را و کار سخت را و خطرناک را به عهده گرفتند. هم در زمینه‌ی علمی و تحقیقاتی در مراکز دانشگاهی و در برخی از شرکتهای دانش‌بنیان برای اینکه ویروس را بشناسند. ^{۱۱}

جمع بندی

در این نوشتار تلاش شد تا به پدیده شیوع کرونا در کشور و جهان از دریچه ای متفاوت نگریسته شود و جنبه ارزیابی و رشد آفرین آن در جهت تحقق تمدن نوین اسلامی یادآوری گردد. در این راستا باید نقاط قوت و همچنین نقاط قابل بهبود کشور احصاء و برای بهره برداری از ظرفیت ها برنامه ریزی صورت گیرد. مقام معظم رهبری مدظله العالی در ادامه شاخص های تمدن اسلامی در کتاب انسان ۲۵۰ ساله به دو پایه اصلی ایجاد نظام اسلامی اشاره می کنند که به نظر می رسد در برهه کنونی نیز باید بر ایجاد و تقویت این دو پایه متمرکز شده و گام های محکمی در راستای تحقق تمدن نوین اسلامی بر داریم.

"البته ایجاد چنین نظامی، به پایه های اعتقادی و انسانی احتیاج دارد. اول باید عقاید و اندیشه های صحیحی وجود داشته باشد تا این نظام بر پایه آن افکار بنا شود...دوم، پایه ها و ستونهای انسانی لازم است تا این بنا بر دوش آنها قرار گیرد، چون نظام اسلامی قائم به فرد نیست... از لحظه ورود، انسان سازی را شروع کرد و روز به روز مدیران لایق، انسان های بزرگ، شجاع، با گذشت، با ایمان، قوی و با معرفت به عنوان ستون های مستحکم این بنای شامخ و رفیع، وارد مدینه شدند." ۱

تقویت عقاید و اندیشه های صحیح و تربیت انسان های متعهد و کارآمد دو اصل مهم در جهت تحقق تمدن نوین اسلامی است و به نظر می رسد وجه تمایز تجربه افتخار آفرین کشور عزیز ایران در پدیده کرونا با تجربه شکست خورده غرب در این پدیده در تفاوت ماهوی در همین دو اصل فوق باشد...

و السلام علیکم...اللهم اجعل عواقب امورنا خیراً